

Az olaszperje termesztés-technológiája

Olaszperje termesztés-technológiája gazdálkodóknak: talajelőkészítéstől a betakarításig

Az olaszperje (*Lolium multiflorum*) az egyik leggyorsabban kelő és fejlődő, kiemelkedően nagy hozamú [takarmányfű](#), amelyet elsősorban tejelő és hízómarha-tartó gazdaságok telepítenek szenázs- és széna készítés céljából. Helyes agrotechnikával – jó minőségű magágy, időben elvégzett vetés és kiegyensúlyozott nitrogénellátás mellett – éves szinten 8-10 t/ha szárazanyag-hozam érhető el, amely három kaszálásra oszlik el a szezon során.

A termesztés sikere nagymértékben függ a vetésidő és a vetésmélység pontos betartásától: az olaszperje aprómagja mindössze 1-2 cm mélyre kívánkozik, és a fagyok beállta előtt el kell érnie a bokrosodó, 6 leveles állapotot. Az alábbi útmutató a talaj előkészítéstől a betakarításig tárgyalja a technológia minden lépését, az eredeti szakmai tartalom pontos tápanyag- és vetőmag adatainak megtartásával.

A cikk gazdálkodóknak, agronómusoknak és takarmánytermesztéssel foglalkozó szakembereknek nyújt gyakorlati, lépésről lépésre követhető segítséget az olaszperje-termesztés megtervezéséhez.

Az olaszperje termesztési döntésnél az alábbi szempontok együttes vizsgálata ad jó alapot:

- Talajelőkészítés – aprómorzsás, üledett, nyirkos magágy kombinátorral
- Tápanyagigény – 150-200 kg N, 60-80 kg P₂O₅, 100-120 kg K₂O hektáronként
- Vetésidő – augusztus vége és október eleje között
- Vetésmélység – 1-2 cm, gabonavetőgéppel, 12 cm sortávra
- Vetőmagszükséglet – 40-60 kg/ha
- Várható hozam – 8-10 t/ha szárazanyag évente, három kaszálásból

Talajelőkészítés

Az olaszperje vetéséhez jól előkészített, kellően üledett, beérett, nyirkos magágy szükséges. A talaj előkészítés idejét és módját mindig a konkrét körülmények alapján kell megválasztani. A kellően le nem üledett, üreges, rögös magágyban kevesebb mag kel ki és ritkább lesz a vetés, sőt, még a tél folyamán is nagyobb lehet a kipusztulás aránya. Az őszi szántás nem kötelező, talajtípus, valamint elővetemény függvényében gyakran elegendő a tárcsázás. Nagyon fontos a jó minőségű, aprómorzsás magágy készítése, amelynek legmegfelelőbb eszköze a kombinátor. Amennyiben a talajállapot azt indokolja, akár kétszer is érdemes kombinátorral végigmenni a táblán.

Tápanyagigény, alaptrágyázás

Az [olaszperje](#) tápanyagigényes növény. A nagy terméshozam, valamint a magas fehérjetartalom elérésének érdekében nagymennyiségű nitrogénre van szüksége.

Az olaszperje – hektáronként – az alábbi tápanyagmennyiséget veszi ki a talajból (amennyiben rendelkezésre áll): 60-80 kg P₂O₅, 100-120 kg K₂O, 150-200 kg N.

Az őszi tápanyagellátás formája lehet [szerves trágya](#), hígtrágya, valamint [műtrágya](#).

Több éves olaszperje (Avensyl, Bahial) alá célszerű 40-50 t/ha szerves trágyát kijuttatni, de nem kötelező. Hígtrágyázás esetén az ajánlott mennyiség: 20-25 m³/ha, műtrágya vonatkozásában pedig: 60 kg P₂O₅, 100 kg K₂O, 60 kg N. /ha.

Vetés

Vetésidő: a vetés ideje augusztus vége és október eleje között van. Pontos időpontját általában az elővetemény lekerülési ideje (gabona, vagy silókukorica) határozza meg. Általános célkitűzés, hogy a fagyok beálltaig a perjének gyökeret kell váltania (bokrosodás), és el kell érnie a 6 leveles állapotot. Ehhez a vetéstől számítva kb. 6 hétre van szüksége. Korai vetés esetén (megfelelő csapadékellátás mellett) komoly esély van - október végén - egy kb. 2 t/ha szárazanyagot adó termés betakarítására.

Vetésmélység: az olaszperje magja aprómag, sziklevele kevés tápanyagtartalékkal rendelkezik, ennek megfelelően 1-2 cm mélyre kell vetni! Amennyiben gabona mélységre vetjük (4-5 cm) akkor a magnak akár 3-5 hétre is szüksége lesz a kikelésre, így a gyökérváltás a tél beállta előtt nem történik meg, télen pedig a talaj fagyása-olvadása következtében a hajszálgyökök elszakadnak, a vetés tavaszra igen megritkul, de akár ki is pusztulhat.

Vetés módja: A vetés gabonavetőgéppel, gabona sortávra (12 cm) történik. A vetést mindig hengerezéssel (pl.: gyűrűshenger) zárjuk! A vetés utáni területnek olyan keménynek kell lennie, hogy akár kerékpárral is végig lehessen rajta menni!

Vetőmag szükséglet: 40-60 kg/ha.

Növényápolás, gyomirtás

Az olaszperje (Suxyl, Avensyl, Bahial) rendkívül gyors növekedésű, így őszi gyomirtást nem igényel, tavasszal pedig robbanásszerű növekedése miatt gyomirtása nem indokolt. Előfordul azonban, hogy - erős magkipergés esetén - ősszel a repce felüti a fejét, amely ellen hormontartalmú szerekkel sikeresen védekezhetünk.

A perje magas cukortartalmánál fogva - hosszú enyhe ősz esetén - vonzhatja a levéltetveket, amelyek ellen piretroidokkal védekezünk. Ezek a fajták gombás betegségekre (helminthosporium, rozsdák stb.) nem érzékenyek.

Fejtrágyázás

Tavasszal két menetben jutassuk ki a szükséges nitrogénmennyiséget. Első menetben - ahogy a talajállapot lehetővé teszi - szórjunk ki 80 kg hatóanyag /ha nitrogént, vagy 25-30 m³/ha hígtrágyát, kb.: 20 cm növekedés után pedig további 60 kg N hatóanyagot/ha, vagy 15-20 m³/ha hígtrágyát.

A tavaszi nitrogénellátással ne spóroljunk, mert a termés mennyisége, valamint fehérjetartalma annak függvénye!

Betakarítás

A betakarítás (kaszálás) időpontja április vége, május eleje. Optimális időpontja, amikor a kalász még hasban van, ugyanis ez az a fenofázis, amikor maximális termésmennyiség mellett, jó beltartalommal tudjuk a növényt betakarítani. A kalászok megjelenésével párhuzamosan a növény fehérjetartalma (amit drága műtrágyával biztosítottunk) az idő előrehaladásával exponenciálisan csökken, lignintartalma pedig rohamosan nő, vagyis az emészthetősége romlik. Minél korábban kaszáljuk le a fűvet, annál magasabb lesz a fehérje-, és energiatartalma, a termésmennyiség viszont annál kisebb.

A betakarítás legelterjedtebb eszköze a dobos - kemper - kasza. A fűvet kaszálás után 1-2 napig (levegő-hőmérséklet függvénye) fonnyadni hagyjuk, majd silózóval betakarítjuk.

Első kaszálásból szenázst (falközi silóba taposva, vagy körbálába csomagolva, esetleg „hurkába” töltve) készítünk.

A betakarítás után azonnal – a következő növedék számára – 40 kg/ha hatóanyag nitrogén műtrágyát juttatunk ki.

Második kaszálásból szenázst, vagy szénát készítünk.

A nyári melegben a perje nem fejlődik, az őszi csapadék hatására azonban október végén bőséges kaszálást remélhetünk.

Várható terméshozam

Az olaszperje éves szinten, optimális tápanyag-, és csapadékelátás mellett, 8-10 t/ha szárazanyagot képes produkálni, amelynek 50%-a tavaszi első kaszálásra, 25%-a második kaszálásra, 25%-a pedig az őszi kaszálásra várható.

Gyakori kérdések az olaszperje termesztéséről

• Mikor kell vetni az olaszperjét?

A vetés ideje augusztus vége és október eleje közé esik, pontos időpontját az elővetemény (gabona vagy silókukorica) lekerülési ideje határozza meg. A vetéstől számítva kb. 6 hétre van szükség ahhoz, hogy a növény a fagyok beálltaig gyökeret váltson és elérje a 6 leveles állapotot.

• Milyen mélyre kell vetni az olaszperjét?

Az olaszperje magja aprómag, ezért 1-2 cm mélyre kell vetni. Ha gabona mélységre (4-5 cm) vetjük, a kikelés akár 3-5 hetet is igénybe vehet, ami miatt a gyökérváltás nem történik meg a tél előtt, és a vetés tavaszra kiritkulhat vagy ki is pusztulhat.

• Mennyi vetőmagra van szükség hektáronként?

A vetőmagszükséglet 40-60 kg/ha, gabonavetőgéppel, 12 cm sortávra vetve, hengerezéssel lezárva.

• Mekkora az olaszperje tápanyagigénye?

Az olaszperje hektáronként 60-80 kg P₂O₅, 100-120 kg K₂O és 150-200 kg N mennyiséget vesz ki a talajból, amennyiben az rendelkezésére áll. Ez nagy nitrogénigényű, tápanyagigényes növényt jelent.

• Szükséges-e gyomirtás az olaszperje alá?

Az [olaszperje](#) rendkívül gyors növekedése miatt őszi gyomirtást általában nem igényel, tavasszal pedig robbanásszerű fejlődése miatt szintén nem indokolt a gyomirtás.

• Mikor és hogyan történik a fejtrágyázás?

Tavasszal két menetben kell kijuttatni a nitrogént: első menetben 80 kg hatóanyag/ha nitrogént (vagy 25-30 m³/ha hígtrágyát), majd kb. 20 cm-es növekedés után további 60 kg N hatóanyagot/ha (vagy 15-20 m³/ha hígtrágyát).

• Mikor optimális a betakarítás?

A betakarítás (kaszálás) április vége, május eleje körül optimális, amikor a kalász még hasban van – ekkor maximális termésmennyiség mellett jó beltartalommal takarítható be a növény.

- **Mekkora hozamra lehet számítani?**

Optimális tápanyag- és csapadékelátás mellett az olaszperje éves szinten 8-10 t/ha szárazanyagot képes produkálni, amelynek 50%-a az első tavaszi kaszálásból, 25%-a a második kaszálásból, 25%-a pedig az őszi kaszálásból származik.

Hasznos tudnivalók az olaszperje termesztéséről

- **Talajelőkészítés**

Az olaszperje vetéséhez jól előkészített, kellően ülepedett, beérett, nyirkos magágy szükséges. A nem kellően leülepedett, üreges, rögös magágyban kevesebb mag kel ki, ritkább lesz a vetés, és a téli kipusztulás aránya is nagyobb lehet. Az őszi szántás nem kötelező: talajtípustól és előveteménytől függően gyakran elegendő a tárcsázás. A jó minőségű, aprómorzsás magágy legmegfelelőbb eszköze a kombinátor, indokolt esetben akár kétszer is végig kell menni vele a táblán.

- **Tápanyagigény és alaptrágyázás**

Az olaszperje tápanyagigényes növény, a nagy terméshozamhoz és a magas fehérjetartalomhoz nagy mennyiségű nitrogénre van szüksége. Hektáronként a következő tápanyagmennyiséget veszi ki a talajból: 60-80 kg P₂O₅, 100-120 kg K₂O és 150-200 kg N. Az őszi tápanyagellátás történhet szerves trágyával, hígtrágyával vagy műtrágyával. Több éves olaszperje alá célszerű 40-50 t/ha szerves trágyát kijuttatni, bár ez nem kötelező. Hígtrágyázás esetén az ajánlott mennyiség 20-25 m³/ha, műtrágya esetén pedig 60 kg P₂O₅, 100 kg K₂O és 60 kg N/ha.

- **Vetés**

A vetés ideje augusztus vége és október eleje közé esik, pontos időpontját az elővetemény lekerülési ideje határozza meg. A cél, hogy a perje a fagyok beálltaig gyökeret váltson (bokrosodás) és elérje a 6 leveles állapotot, amihez a vetéstől számítva kb. 6 hétre van szükség. Korai vetés esetén, megfelelő csapadék mennyiség mellett, október végén akár 2 t/ha szárazanyagot adó termés betakarítására is esély van. Vetésmélység: 1-2 cm – az aprómag kevés tápanyagtartálékkal rendelkezik, ezért gabona mélységbe (4-5 cm) vetve a kikelés akár 3-5 hetet is igénybe vehet, ami a tavaszi kiritkuláshoz vagy kipusztuláshoz vezethet. A vetés gabonavetőgéppel, gabona sortávra (12 cm) történik, majd hengerezéssel (pl. gyűrűshenger) zárjuk. A vetőmagszükséglet 40-60 kg/ha.

- **Növényápolás és fejtrágyázás**

Az olaszperje rendkívül gyors növekedésű, ezért őszi gyomirtást nem igényel, tavasszal pedig robbanásszerű növekedése miatt gyomirtása nem indokolt. Erős magkipergés esetén ősszel felütheti fejét a repce, amely ellen hormontartalmú szerekkel védekezhetünk. A perje magas cukortartalma miatt hosszú, enyhe őszi esetén vonzhatja a levéltetveket, ellenük piretroidokkal védekezünk; gombás betegségekre (helmintospórium, rozsdák) a fajták nem érzékenyek. Tavasszal két menetben juttatjuk ki a szükséges nitrogént: első menetben 80 kg hatóanyag/ha nitrogént vagy 25-30 m³/ha hígtrágyát, kb. 20 cm-es növekedés után pedig további 60 kg N hatóanyagot/ha vagy 15-20 m³/ha hígtrágyát. A tavaszi nitrogénellátással nem érdemes spórolni, mert ettől függ a termés mennyisége.

és fehérjetartalma.

- **Betakarítás és várható hozam**

A betakarítás (kaszálás) időpontja április vége, május eleje, optimálisan akkor, amikor a kalász még hasban van – ekkor maximális termésmennyiség mellett jó beltartalommal takarítható be a növény. A kalászek megjelenésével a fehérjetartalom exponenciálisan csökken, a lignintartalom rohamosan nő, az emészthetőség pedig romlik. A leggyakoribb betakarítási eszköz a dobos – kemper – kasza; a fűvet kaszálás után 1-2 napig fonnyasztjuk, majd silózóval takarítjuk be. Az első kaszálásból szenázst készítünk, majd azonnal 40 kg/ha hatóanyag nitrogén műtrágyát juttatunk ki a következő növedék számára. A második kaszálásból szenázst vagy szénát készítünk. Nyáron a perje nem fejlődik, az őszi csapadék hatására azonban október végén bőséges kaszálás várható. Éves szinten, optimális tápanyag- és csapadékellátás mellett 8-10 t/ha szárazanyag érhető el: 50%-a a tavaszi első kaszálásból, 25%-a a második kaszálásból, 25%-a pedig az őszi kaszálásból.

Források

- Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Repozitóriuma (real.mtak.hu): Az olaszperje (*Lolium multiflorum* Lam.) tápelemfelvételének vizsgálata műtrágyázási tartamkísérletben – <https://real.mtak.hu/55628/>
- Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Repozitóriuma (real.mtak.hu): Az olaszperje (*Lolium multiflorum* Lam.) műtrágyázása csernozjom talajon – <https://real.mtak.hu/55627/>
- Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal (NIVE) szakképzési tananyag – Növénytermesztés modul – https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Be-meneti_kompetenciak_meresi_ertekelesi_eszkozrendszerenek_kialakitasa/20_2203_008_1011_30.pdf
- FAO AGRIS adatbázis: Management Systems for Biannual Seed Crop of Italian Ryegrass (*Lolium multiflorum* Lam.) Grown at Various Nitrogen Fertilization – <https://agris.fao.org/search/en/providers/122413/records/687a7d9557862e55fc7b23cb>
- Wikipedia: *Lolium multiflorum* – https://en.wikipedia.org/wiki/Lolium_multiflorumBelső link javaslatok: